

Іван ДАНИЛИК

ОСОКОВІ ЛЬВІВЩИНИ: БІОРОЗМАЇТІСТЬ І ОХОРОНА

*Наведені результати критико-таксономічного, хорологічного та природоохоронного дослідження видів рослин родини *Сурепасеае* Juss. флори Львівської області. Конспект системи родини *Сурепасеае* флори Львівщини відображає її систематичну структуру до підвидового рангу включно. Виявлені рідкісні та зникаючі види в межах адміністративних районів, серед яких 6 видів занесені до „Червоної книги України”.*

Львівська область характеризується значною кількістю геоморфологічних районів, рослинний покрив яких відзначається особливою спонтанною флорою. Біологічну розмаїтість флори окремих регіонів можна пояснити географічним положенням, історією формування і сучасними екологічними умовами. Саме умови існування створюють основу, на якій у процесі еволюційного розвитку реалізується популяційно-природновидова розмаїтість форм рослинного світу [11].

Львівська область лежить у межах Волинської та Подільської височин, а в південно-західній частині — у пасмі Східних Карпат. Через її територію проходить частина головного європейського вододілу між Балтійським і Чорним морями. Природні умови Львівської області сприяли значному розмаїттю екоотопів, що, разом із тривалим фітоісторичним процесом, зумовили багатство флори. Тільки в рівнинній її частині виявлено 1625 видів судинних рослин [12].

Однією з найбільших за видовим складом у флорі Львівщини є родина осокових, а рід осока (*Carex* L.) посідає перше місце в родовому спектрі флори, значно випереджаючи роди *Hieracium* L., *Veronica* L., *Rosa* L. та ін. Не менше значення родина осокових має й у складі рослинності Львівської області. У формуванні рослинного покриву окремі її представники виступають домінантами й субдомінантами численних асоціацій, а за участю у фітоценозах поступаються лише злакам.

Вивчення родини осокових на Львівщині тісно пов'язане з дослідженнями флори регіону, початок якому був покладений ще в першій половині XIX століття В. Бессером [23]. В австро-угорський і польський періоди відомості про осокові цього регіону висвітлені в роботах багатьох природодослідників [24—27, 29—33]. У післявоєнний період матеріали щодо родини *Сурепасеае* наводилися в загальних зведеннях і окремих публікаціях [1—15, 19—21]. За даними А. Т. Зеленчука [12], у флорі рівнинної частини Львівської області нараховується 86 видів осокових, у тому числі 64 види осок. Наші дослідження цієї родини дали змогу доповнити

список ще 4 видами роду *Carex*, зокрема *C. strigosa*¹ ми виявили вперше для флори України [7, 8]. А нещодавно був виявлений ще один новий для флори Львівщини вид — *C. demissa* (2000, О. Кагало, Н. Сичак, О. Піддубельна (LWAKNS)²).

Отже, вивчення родини *Cyperaceae* у флорі Львівської області ще не цілком завершене. Враховуючи те, що забезпечення охорони біологічної розмаїтості в Україні ґрунтується на територіально-адміністративному поділі, такі дослідження є актуальні. Тому завданням цієї роботи було уточнення таксономічного складу родини *Cyperaceae* у флорі Львівської області, аналіз її систематичної структури та встановлення рідкісних і зникаючих видів з метою їх охорони та збереження.

Методика та матеріали. Дослідження родини *Cyperaceae* флори Львівської області проводилися упродовж 1986—2000 років у польових умовах, а також використовувалися гербарні матеріали (CHER, KW, KRAM, LE, LW, LWS, UU та ін.) і літературні джерела. В основу роботи покладена система родини *Cyperaceae*, розроблена Т. В. Єгорова [13] з доповненнями чи трактуванням для родів: *Carex* [15], *Eleocharis* [14], *Schoenoplectus* [22]. Площі м. Львова й адміністративних районів наведені за „Навчально-краєзнавчим атласом Львівської області” [16]. Види, що підлягають охороні на державному рівні, прийняті за другим виданням „Червоної книги України” [19].

Результати і обговорення. Аналіз літературних джерел свідчить про значно більшу розмаїтість осокових Львівщини, ніж її реальна розмаїтість. Нами не підтверджено знаходження 10 видів осокових, відомості про яких є у літературі [4—6, 19, 23, 24], але в гербаріях відсутні: *Carex alba* Scop., *C. arenaria* L., *C. colchica* J. Gay, *C. divisa* Huds., *C. maritima* Gunn. (= *C. incurva* Lightf.), *C. pulicaris* L., *C. schraderi* Schrank, *C. vaginata* Tausch, *Rhynchospora fusca* (L.) Ait. f., *Schoenus nigricans* L. Ми встановили, що інформація про ці види або не містить вказівок про конкретні місцезнаходження, або є результатом неправильних визначень, тому їх не внесено до реєстру видів родини *Cyperaceae* Львівської області. Наведений авторами [12, 26] *Scirpoides holoschoenus* (L.) Soják ми вилучили у зв'язку з тим, що під час детального обстеження місця, де цей вид був зібраний (Львів, Голоско), віднайти його повторно не вдалося. Очевидно, унаслідок значної антропогенної трансформації, якої зазнало це оселище, *S. holoschoenus* зник. Отже, 11 видів, які вказувалися попередніми дослідниками для флори Львівщини, або ще не виявлені, або цілковито відсутні.

Унаслідок інвентаризаційного та критико-таксономічного вивчення родини *Cyperaceae* флори Львівської області ми виявили 91 вид з 12 родів (див. конспект системи). Це становить 61,9 % видового й 63,2 % родового багатства загальної їх кількості в Україні [28]. Порівняно з іншими областями, такі показники є свідченням високого ступеня таксономічної розмаїтості родини осокових дослідженої території. Ця тенденція в цілому характерна для гірських областей України (Закарпатська, Івано-Франківська) і Криму. Далі подаємо конспект системи родини *Cyperaceae* флори Львівської області.

¹ Автори таксонів наведені далі в „Конспекті системи родини *Cyperaceae* Juss. флори Львівської області”. У тексті подані автори лише відсутніх у „Конспекті...” таксонів.

² Акроніми Гербаріїв.

Subfamilia 1. *CYPEROIDEAE*Tribus 1. *SCIRPEAE* NeesGenus 1. *SCIRPUS* L.*S. radicans* Schkuhr*S. sylvaticus* L.Genus 2. *SCHOENOPLECTUS* (Reichenb.) Palla*S. lacustris* (L.) Palla*S. tabernaemontani* (C. C. Gmel.) PallaGenus 3. *BOLBOSCHOENUS* (Aschers.) Palla*B. maritimus* (L.) PallaGenus 4. *BLYSMUS* Panz. ex Schult.*B. compressus* (L.) Panz. ex LinkGenus 5. *ERIOPHORUM* L.Subgenus 1. *PHYLLANTELA* (Anderss.) Egor.Sectio 1. *NEUROLEPIS* Egor.*E. gracile* KochSectio 2. *POLYSTACHYAE* (Lange) Rouy*E. latifolium* Hoppe*E. polystachion* L.Subgenus 2. *ERIOPHORUM*Sectio 3. *ERIOPHORUM**E. vaginatum* L.Genus 6. *ELEOCHARIS* R. Br.Subgenus 1. *ZINSERLINGIA* Egor.Sectio 1. *PAUCIFLORAE* Beauverd*E. quinqueflora* (Hartm.) O. SchwarzSubgenus 2. *ELEOCHARIS*Sectio 2. *ACICULARES* Clarke*E. acicularis* (L.) Roem. et Schult.Sectio 3. *MULTICAULES* Beauverd*E. carniolica* KochSectio 4. *ANNUAE* Beauverd*E. ovata* (Roth) Roem. et Schult.Sectio 5. *ELEOCHARIS**E. austriaca* Hayek*E. palustris* (L.) Roem. et Schult.*E. uniglumis* (Link) Schult.Tribus 2. *CYPEREAE* NeesGenus 7. *CYPERUS* L.Sectio 1. *FUSCI* (Kunth) Clarke*C. fuscus* L.Genus 8. *PYCREUS* Beauverd*P. flavescens* (L.) Beauverd ex Reichenb.Subfamilia 2. *RHYNCHOSPOROIDEAE* Aschers. et Graebn.Genus 9. *CLADIUM* P. Browne

- C. mariscus* (L.) Pohl
Genus 10. *SCHOENUS* L.
S. ferrugineus L.
Genus 11. *RHYNCHOSPORA* Vahl
R. alba (L.) Vahl
Subfamilia 3. *CARICOIDEAE* Pax
Genus 12. *CAREX* L.
 Subgenus 1. *CAREX*
Sectio 1. *CAREX*
C. hirta L.
C. atherodes Spreng.
C. lasiocarpa Ehrh.
Sectio 2. *VESICARIAE* Meinsh.
C. rostrata Stokes
C. vesicaria L.
Sectio 3. *PALUDOSAE* Fries ex Kük.
C. acutiformis Ehrh.
Sectio 4. *TUMIDAE* Meinsh.
C. riparia Curt.
Sectio 5. *PSEUDOCYPERAE* Tuckerm. ex Kük.
C. pseudocyperus L.
Sectio 6. *SECALINAE* (O. Lang) Kük.
C. hordeistichos Vill.
Sectio 7. *SYLVATICAE* Rouy
C. sylvatica Huds.
C. strigosa Huds.
Sectio 8. *RHYNCHOCYSTIS* Dumort.
C. pendula Huds.
Sectio 9. *GLAUCAE* (Aschers.) Rouy
C. flacca Schreb.
Sectio 10. *DEPAUPERATAE* Meinsh.
C. pilosa Scop.
C. michelii Host
Sectio 11. *PANICEAE* (Carey) Christ
C. panicea L.
Sectio 12. *MITRATAE* Kük.
C. depressa Link subsp. *transsilvanica* (Schur) Egor.
C. umbrosa Host
C. caryophyllea Latourr.
Sectio 13. *SPIROSTACHYAE* Drej. ex L. H. Bailey
C. distans L.
Sectio 14. *CERATOCYSTIS* Dumort.
C. hostiana DC.
C. flava L.
C. lepidocarpa Tausch

- C. demissa* Horneman
C. serotina Mérat
Sectio 15. *DIGITATAE* (Fries) Christ
C. pediformis C. A. Mey.
C. rhizina Blytt ex Lindblom
C. humilis Leysser
C. digitata L.
C. ornithopoda Willd.
Sectio 16. *POROCYSTIS* Dumort.
C. pallescens L.
Sectio 17. *ACROCYSTIS* Dumort.
C. tomentosa L.
C. pilulifera L.
C. montana L.
C. ericetorum Poll.
Sectio 18. *LAMPROCHLAENAE* Drej. ex L. H. Bailey
C. supina Willd. ex Wahlenb.
Sectio 19. *LIMOSAE* Meinsh.
C. limosa L.
Sectio 20. *MICRORHYNCHAE* Drej. ex L. H. Bailey
C. hartmanii Cajand.
C. buxbaumii Wahlenb.
Subgenus 2. *KRECZETOVICZIA* Egor.
Sectio 21. *PHACOCYSTIS* Dumort.
C. acuta L.
C. nigra (L.) Reichard
C. juncella (Fries) Th. Fries
C. elata All.
subsp. *elata*
subsp. *omskiana* (Meinsh.) J alas
C. buekii Wimm.
C. cespitosa L.
C. bigelowii Torr. ex Schwein. subsp. *dacica* (Heuff.) Egor.
Subgenus 3. *VIGNEA* (Beauverd ex Lestib.) Peterm.
Sectio 22. *HELEOGLOCHIN* Dumort.
C. paniculata L.
C. appropinquata Schum.
C. diandra Schrank
Sectio 23. *VULPINAE* (Carey) Christ
C. vulpina L.
C. otrubae Podp.
Sectio 24. *PHAESTOGLOCHIN* Dumort.
C. divulsa Stokes
C. muricata L.
C. contigua Hoppe

- Sectio 25. *HOLARRHENAE* (Döll) Pax
C. disticha Huds.
 Sectio 26. *AMMOGLOCHIN* Dumort.
C. brizoides L.
C. praecox Schreb.
 Sectio 27. *DIVISAE* Christ ex Kük.
C. chordorrhiza Ehrh. ex L. f.
 Sectio 28. *BOERNERA* V. Krecz. ex Egor.
C. stenophylla Wahlenb.
 Sectio 29. *REMOTAE* (Aschers. et Graebn.) C. B. Clarke
C. remota L.
 Sectio 30. *CYPEROIDEAE* C. Koch
C. bohémica Schreb.
 Sectio 31. *OVALES* (Kunt) Christ
C. leporina L.
 Sectio 32. *STELLULATAE* (Kunt) Christ
C. echinata Murr.
 Sectio 33. *ELONGATAE* (Kunt) Kük.
C. elongata L.
 Sectio 34. *CANESCENTES* Fries ex Kük.
C. canescens L.
C. heleonastes Ehrh.
 Subgenus 4. *PSYLLOPHORA* (Degl.) Peterm.
 Sectio 35. *OBTUSATAE* (Tuckerm.) Mackenzie
C. obtusata Liljeb.
 Sectio 36. *PHYSOGLOCHIN* Dumort.
C. dioica L.
C. davalliana Smith

Аналізуючи систематичну структуру осокових Львівщини, встановлені головні її особливості. Серед них основним показником є те, що вона, на рівні таксонів вищих рангів зокрема, відображає систему родини у глобальному масштабі. Незважаючи на малу чисельність представлених на території досліджень таксонів стосовно їх світової розмаїтості, вона містить усі три встановлені на цей час підродини: *Cyperoideae*, *Rhynchosporoideae*, *Caricoideae*. Перша з них представлена двома трибами: *Scirpeae*, до якої належать 6 родів і *Cypereae* — 2 роди. Друга підродина містить 3 роди, які належать до її типової триби. Представники інших відомих у світі триб [18] у флорі Львівщини відсутні. До третьої підродини, у якій триби не встановлені, належить лише 1 рід — *Carex*, проте з найбільшою внутрішньородовою диференціацією. У дослідженому регіоні він представлений майже всіма встановленими на цей час підродами, за винятком — *Vigneastr* (Tuckerm.) Kük. [15]. Серед інших родів у флорі Львівської обл. високим ступенем внутрішньородової структурованості відзначаються також *Eleocharis* і *Eriophorum*.

На першому місці за видовим багатством стоїть рід *Carex*: 4 підроди, 36 секцій і 69 видів (табл. 1). Найбільший за кількістю видів підрід *Carex* має 20 секцій і 39 видів. Далі розміщені: *Vignea* — 13 секцій і 20 видів і *Kreczetoviczia* — 1 секція й 7 видів. Найменший підрід *Psyllophora* має 2 секції та 3 види. На другому місці стоїть рід *Eleocharis*: 2 підроди, 5 секцій і 7 видів. У його складі підрід *Eleocharis* містить 4 секції та 6 видів, підрід *Zinserlingia* — 1 секція з 1 видом. На третьому місці рід *Eriophorum* — 2 підроди, 3 секції та 4 види. У підроді *Phyllatela* — 2 секції з 3 видами, підрід *Eriophorum* — 1 секція з 1 видом. Решта родів представлені лише одним або двома видами. Встановлені кількісні співвідношення у родині *Cyperaceae* Львівської області є пропорційно близькими й для значно більших за площею територій Європи, північносхідної частини Азії та півночі Північної Америки загалом, тобто характерні для Циркумбореальної флористичної області [17].

Хорологічним аналізом встановлено, що більшість видів (62—68,1 %) трапляється на дослідженій території часто або спорадично. Проте майже третина видів (29—31,9 %) віднесена нами до категорії рідкісних і зникаючих рослин у флорі Львівщини. Досить нерівномірний характер поширення рідкісних видів осокових м. Львова й 20 адміністративних районів області (табл. 2). За даними цієї таблиці, лише *Carex davalliana* і *C. umbrosa* відомі більше ніж з 30 і 20 місць, три види відомі з 10 місцезнаходжень, чотири — з 7—5, одинадцять — з 4—2, дев'ять видів відомі лише з поодиноких локалітетів.

Таблиця 1

Систематична структура родини *Cyperaceae* Juss. Львівської області

Підродина Триба Рід	Кількість підродів	Кількість секцій	Кількість видів
I. <i>Cyperoideae</i>	-	-	19
1. <i>Scirpeae</i>	-	-	17
1.1. <i>Scirpus</i>	-	-	2
2.2. <i>Schoenoplectus</i>	-	-	2
3.3. <i>Bolboschoenus</i>	-	-	1
4.4. <i>Blasmus</i>	-	-	1
5.5. <i>Eriophorum</i>	2	3	4
6.6. <i>Eleocharis</i>	2	5	7
2. <i>Cypereae</i>	-	-	2
2.7. <i>Cyperus</i>	-	1	1
2.8. <i>Pycurus</i>	-	-	1
II. <i>Rhynchosporoideae</i>	-	-	3
1. <i>Rhynchosporeae</i>	-	-	3
1.9. <i>Cladium</i>	-	-	1
2.10. <i>Schoenus</i>	-	-	1
3.11. <i>Rhynchospora</i>	-	-	1
III. <i>Caricoideae</i>	-	-	69
1.12. <i>Carex</i>	4	36	69
Разом видів:			91

Репрезентативність видів у кожному з районів також украй нерівномірна: 12 видів трапляються лише в одній з порівнюваних адміністративно-територіальних одиниць, 6 — у двох, 4 — у трьох-п'яти,

7 — у більше ніж 5 районах. Середня ж кількість рідкісних видів для окремої адміністративно-територіальної одиниці становить 4 види. Згідно з результатами розподілу рідкісних і зникаючих видів осокових, чіткої залежності між чисельністю видів і площею районів не встановлено (рис.). Наприклад, у м. Львові, площа якого майже в п'ять разів менша від Миколаївського чи Городоцького районів, кількість рідкісних видів у 3,5 рази більша; у Кам'янко-Буському й Перемишлянському районах види осокових цієї категорії зовсім не виявлені. Загальний розподіл рідкісних видів у районах області можна пояснити гетерогенністю екоотопів, генезисом флори, а також недостатнім вивченням території.

Таблиця 2

Поширення рідкісних і зникаючих видів родини *Cyperaceae* у Львівській області

Назва виду	Адміністративні райони	N ³
1. <i>Carex atherodes</i>	Городоцький, Золочівський	2
2. <i>Carex bigelowii</i>	Сколівський	1
3. <i>Carex bohémica</i> ⁴	Яворівський	3
4. <i>Carex buxbaumii</i> ⁴	Сокальський	1
5. <i>Carex chordorrhiza</i>	Самбірський, Яворівський, Сокальський, Львів (Білогорща)	7
6. <i>Carex davalliana</i> ⁴	Мостиський, Самбірський, Сокальський, Золочівський, Жовківський, Городоцький, Бродівський, Радехівський, Пустомитівський, Буський, Яворівський, Дрогобицький	>30
7. <i>Carex dioica</i>	Турківський, Самбірський, Яворівський, Радехівський, Бродівський, Сокальський, Львів (Білогорща)	10
8. <i>Carex demissa</i>	Турківський	2
9. <i>Carex hartmanii</i>	Миколаївський, Буський, Мостиський, Стрийський, Пустомитівський, Львів (Сихів, Брюховичі, Кривчиці, Винники)	10
10. <i>Carex heleonastes</i>	Яворівський, Старосамбірський	3
11. <i>Carex hordeistichos</i>	Пустомитівський, Золочівський	2
12. <i>Carex hostiana</i>	Золочівський, Буський, Пустомитівський, Жовківський, Бродівський, Радехівський, Львів (Кривчиці)	10
13. <i>Carex juncella</i>	Радехівський	1
14. <i>Carex obtusata</i> ⁵	Яворівський, Бродівський	2
15. <i>Carex ornithopoda</i>	Турківський	1
16. <i>Carex pediformis</i> ⁵	Яворівський	1
17. <i>Carex pendula</i>	Мостиський, Сколівський, Старосамбірський	3
18. <i>Carex rhizina</i>	Яворівський	3
19. <i>Carex stenophylla</i>	Золочівський	1
20. <i>Carex strigosa</i> ⁵	Львів (Майорівка)	1
21. <i>Carex supina</i>	Пустомитівський, Бродівський	3
22. <i>Carex umbrosa</i> ⁴	Самбірський, Дрогобицький, Жидачівський, Сколівський, Пустомитівський, Бродівський, Буський, Золочівський, Сокальський, Львів (Кривчиці, Брюховичі)	>20
23. <i>Cladium mariscus</i> ⁴	Золочівський, Бродівський	5
24. <i>Eleocharis carniolica</i>	Львів (Сихів)	1
25. <i>Eleocharis quinqueflora</i>	Золочівський, Яворівський, Жовківський, Турківський	4
26. <i>Eriophorum gracile</i>	Самбірський	1
27. <i>Rhynchospora alba</i>	Бродівський, Сокальський	3
28. <i>Schoenus ferrugineus</i> ⁴	Золочівський, Бродівський	5
29. <i>Scirpus radicans</i>	Яворівський, Жидачівський, Миколаївський, Самбірський, Дрогобицький	6

N³ — кількість відомих місцезнаходжень⁴ — вид занесений до „Червоної книги України” [19],⁵ — вид, який пропонується внести до нового видання „Червоної книги України”.

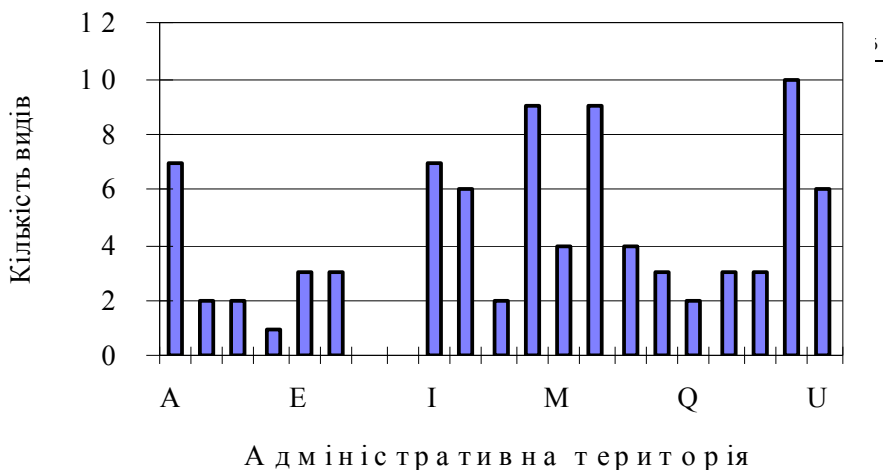

Рис. Кількісний розподіл рідкісних і зникаючих видів рослин родини *Cyperaceae* Juss. у м. Львові й адміністративних районах області: **A** — . Львів (160 кв. км), **B** — Миколаївський (697 кв. км), **C** — Городецький (727 кв. км), **D** — Стрийський (811 кв. км), **E** — Мостиський (845 кв. км), **F** — Буський (856 кв. км), **G** — Кам'яно-Бузький (867 кв. км), **H** — Перемишлянський (918 кв. км), **I** — Самбірський (934 кв. км), **J** — Пустомитівський (953 кв. км), **K** — Жидачівський (996 кв. км), **L** — Золочівський (1097 кв. км), **M** — Радехівський (1144 кв. км), **N** — Бродівський (1157 кв. км), **O** — Турківський (1193 кв. км), **P** — Дрогобицький (1217 кв. км), **Q** — Старо-самбірський (1245 кв. км), **R** — Жовківський (1295 кв. км), **S** — Сколівський (1471 кв. км), **T** — Яворівський (1548 кв. км), **U** — Сокальський (1573 кв. км) райони.

На території Львівщини виявлено 6 видів родини осокових (*Carex davalliana*, *C. umbrosa*, *C. buxbaumii*, *C. bohemica*, *Cladium mariscus*, *Schoenus ferrugineus*), занесених до „Червоної книги України” [19], що становить 75 % від загальної кількості червонокнижних осокових України (*Rhynchospora fusca* для флори України не підтверджена). Серед них лише перші два види трапляються у регіоні досліджень спорадично, решта представлена кількома (менше 6) місцезнаходженнями (табл. 2). Наявність цих видів підтверджена гербарними зборами останніх десятиріч. Високий ступінь репрезентативності занесених до „Червоної книги України” [19] видів родини *Cyperaceae* свідчить про вагомe значення Львівщини у збереженні генофонду осокових України.

Не менш важливе місце в охороні видової розмаїтості родини *Cyperaceae* мають рідкісні види, які ми пропонуємо занести до нового видання „Червоної книги України”. Це — *Carex strigosa*, *C. obtusata*, *C. pediformis* (табл. 2). Перший з них в Україні поширений лише у Львівській області, де представлений єдиною, відомою до цього часу популяцією [8], другий — у Львівській і Житомирській [10], третій — у Львівській і Луганській областях [15]. Відомості щодо двох останніх видів для дослідженого регіону досить давні (середина ХХ ст.), тому слід проводити подальші пошуки для виявлення та збереження їхніх популяцій.

Особливого інтересу з наукового та практичного поглядів заслуговує той факт, що 9 рідкісних видів на території Львівщини відомі лише з

поодиноких місцезнаходжень. Для збереження та привернення уваги обласних і районних природоохоронних органів до цих видів, вважаємо за потрібне навести відомості про місця їх виявлення:

Carex bigelowii — гора Зелемін, Сколівський р-н [20, 31];

Carex buxbaumii — с. Хлівчани, Сокальський р-н (1987, А. Зеленчук (LW));

Carex juncella — с. Щуровичі, Радеківський р-н (1989, О. Дук (LW));

Carex ornithopoda — гора Пікуй, Турківський р-н [20];

Carex pediformis — с. Івано-Франкове, Яворівський р-н (1935, Й. Мондальський (LWS));

Carex stenophylla — с. Хмільова, Золочівський р-н (1989, О. Кагало, О. Кузарин (LW));

Carex strigosa — м. Львів (Майорівка) (1993, І. Данилик (KW));

Eleocharis carniolica — м. Львів (Сихів) (1907, Б. Блоцький (LW));

Eriophorum gracile — с. Хлопчиці, Самбірський р-н (1928, Й. Мондальський (LWS)).

Ураховуючи, що охорона та збереження фітогенотипу України побудована за територіально-адміністративним поділом, 29 рідкісних та зникаючих видів родини осокових слід внести до списку рослин, які на території Львівщини потребують охорони.

Висновки. На території Львівської області виявлено 91 вид родини *Cyperaceae*, які належать до 12 родів, що становить 61,9 % видового й 63,2 % родового багатства родини у флорі України. Порівняно з іншими областями, такі показники свідчать про високий ступінь таксономічного розмаїття родини осокових дослідженої території.

Гетерогенність систематичної структури родини *Cyperaceae* Львівської області та співвідношення таксонів її вищих рангів є близькими й для значно більших за площею територій і характерні для Циркумбореальної флористичної області.

Унаслідок созологічного аналізу 29 видів родини *Cyperaceae* зараховано до категорії рідкісних і зникаючих рослин, які необхідно включити до списку видів, що потребують охорони у Львівській області, у тому числі 6 видів уже занесених до „Червоної книги України” [19], ще 3 види пропонується занести додатково. Високі показники репрезентативності свідчать про вагоме значення Львівщини у збереженні генофонду осокових України.

На підставі аналізу кількісного розподілу рідкісних і зникаючих видів осокових в адміністративно-територіальних одиницях області виявлена значна його нерівномірність, що дає підстави стверджувати про необхідність подальших флористичних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Ю. Е. О распространении *Carex paniculata* L. в европейской части СССР // Бот. журн. 1974. 59. № 9. С. 1344—1347.
2. Алексеев Ю. Е. Про поширення *Carex hostiana* DC. в СРСР // Укр. ботан. журн. 1977. 34. № 6. С. 647—648.

3. Андрієнко Т. Л., Прядко О. І. Поширення і екологоценотичні особливості *Carex dioica* L. та *Carex chondorrhiza* Ehrh. на Україні // Укр. ботан. журн. 1980. 37. № 3. С. 7—10.
4. Барбарич А. И., Алексеев Ю. Е. Семейство 181. Осоковые (осокові) — *Cyperaceae* // Определитель высших растений Украины. К.: Наук. думка, 1987. С. 416—432.
5. Барбарич А. И., Брэдис Є. М. Родина 25. Осокові — *Cyperaceae* // Визначник рослин України. К.: Урожай, 1965. С. 111—140.
6. Барбарич А. И., Брэдис Є. М. Родина 134. Осокові — *Cyperaceae* // Визначник рослин Українських Карпат. К.: Наук. думка, 1977. С. 371—382.
7. Данилик І. М. Рід *Carex* L. (*Cyperaceae*) у флорі Львівщини (Україна) // Укр. ботан. журн. 1994. 51. № 1. С. 49—54.
8. Данилик І. М. *Carex strigosa* Huds. (*Cyperaceae*) — новий вид для флори України // Там же. 1995. 52. № 2. С. 277—279.
9. Даныльк И. Н. Распространение видов рода *Eleocharis* (*Cyperaceae*) в Украинских Карпатах // Ботан. журн. 1995. 80. № 10. С. 55—58.
10. Данилик І. М., Андрієнко Т. Л. Нове знаходження *Carex obtusata* Liljebl. (*Cyperaceae*) в Україні // Укр. ботан. журн. 1995. 52. № 4. С. 542—544.
11. Заверуха Б. В. Флора Вольно-Подолли и ее генезис. К.: Наук. думка, 1985. 192 с.
12. Зеленчук А. Т. Инвентаризаційний список судинних рослин Львівської області // Біотичні ресурси Розточчя і Зовнішніх Карпат та їхні антропогенні зміни. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол. Львів: Світ, 1991. 21. С. 16—33.
13. Егорова Т. В. Сем. 178. *Cyperaceae* Juss. Осоковые // Флора европейской части СССР. Л.: Наука, 1976. Т. 2. С. 83—219.
14. Егорова Т. В. Система и конспект рода *Eleocharis* R.Br. (*Cyperaceae*) флоры СССР // Новости систематики высших растений. 1981. 18. С. 95—124.
15. Егорова Т. В. Осоки (*Carex* L.) России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР) / Отв. ред. А.Л. Тахтаджян. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургская гос. хим.-фармацевтич. академия; Сент-Луис: Миссурийский ботанический сад, 1999. 772 с.
16. Навчально-краєзнавчий атлас Львівської області / За ред. Я. С. Кравчука. Львів: ЛДУ, 1999. 26 с.
17. Тахтаджян А. Л. Флористические области Земли. Л.: Наука, 1978. 248 с.
18. Тахтаджян А. Л. Система магнолиофитов. М.: Наука, 1987. 439 с.
19. Червона книга України. Рослинний світ. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1996. 608 с.
20. Чопик В. І. Високогірна флора Українських Карпат. К.: Наук. думка, 1976. 269 с.
21. Шелест С. Л. Про деякі рідкісні рослини Львівської області // Укр. ботан. журн. 1956. 13. № 4. С. 45—46.
22. Benkert D. *Cyperaceae* Juss. // W. Rothmaler et al. Exkursionsflora von Deutschland. Gefäßpflanzen: Kritischer Band. Jena, Stuttgart: Gustav Fischer, 1994. Bd. 4. S. 653—685.
23. Besser W. Primitiae florum Galiciae austriacae utriusque. Viennae. 1809. Pars 1. I—XVIII. 19. — 399 s.

24. Knapp J.-A. Die bisher bekannten Pflanzen Galiziens und der Bukowina. Wien, 1872. I—XXXI. S. 1—520.

25. Mądalski J. Krytyczne uwagi o występowaniu *Carex incurva* Lightf. i *Carex chordorrhiza* Ehrh. w południowo-wschodniej Europie // Acta Soc. Botan. Poloniae. 1930. 7. № 2. S. 205—214.

26. Mądalski J. Notatki Florystyczne // Kosmos. 1930. 55. III—IV. S. 723—731.

27. Mądalski J. *Carex obtusata* Liljeb. nowy element borealnoeśny we florze Polski // Spraw. Kom. fizyograf. 1938. 71. S. 209—220.

28. Mosyakin S. L., Fedoronchuk M. M. Vaskular Plants of Ukraine a Nomenclatural Checklist. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine M. G. Kholodny Institute of Botany, 1999. I—XXIII. P. 1—346.

29. Motyka J. Rozmieszczenie i ekologia roślin naczyniowych na północnej krawędzi zachodniego Podola. Lublin: Nakładem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1947. 400 s.

30. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. Rośliny Polskie. Opisy i klucze do oznaczania wszystkich gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce bądź dziko bądź też zdziczałych lub częścię hodowanych. Lwów—Warszawa, 1924. 736 s.

31. Wołoszczak E. Sprawozdanie z wycieczek botanicznych w Karpaty Stryjskie i Samborskie // Spraw. Kom. fizyograf. 1893. 28. S. 49—85.

32. Zapalowicz H. Krytyczny przegląd roślinności Galicyi. Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1906. T. 1. 296 s.

33. Zawadzki A. Enumeratio plantarum Galiciae et Bucovinae oder die in Galizien und der Bukowina wild wachsenden Pflanzen. Breslau, 1835. 200 s.

SUMMARY

Ivan DANYLYK

CYPERACEAE OF THE LVIV REGION: BIODIVERSITY AND CONSERVATION

The results of critic-taxonomical and chorological study of one of the largest (by the species number) *Cyperaceae* Juss. family of the flora of the Lviv region are presented. Taxonomical composition of the studied family is elucidate. It consists of 91 species from 12 genera (61,9% of specific and 63,2% of generic diversity of the *Cyperaceae* family of Ukraine). Previously noticed 11 species have been removed from the check-list as a result of the study. The systematic structure including subspecific level is presented in the summary of the *Cyperaceae* family in Lviv region database. The dispersal of 29 rare and declining species (6 of which are included into the Ukrainian Red Data Book, 1996) has been analysed for the districts of the Lviv region. Detailed information is given for the distribution of nine species reported from single localities. The proposals to improve the conservation status for the *Cyperaceae* family species of the Lviv region are presented.